

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Sídlo ústavu: Hroznová 63/2, 656 06 Brno

Oblastní odbor Opava, Jaselská 552/16, 746 01 Opava

Opava 29.4.2014
čj. UKZUZ 032734/2014

Zpráva č. 5 oblastního odboru OPAVA o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 21.4.–27.4.2014

1. Počasí

Ranní teploty se pohybovaly v intervalu mezi 3 a 10 °C, odpolední kolem příjemných 20 °C. Průběh počasí byl velmi proměnlivý, od skoro jasné oblohy po zataženo. Srážky se vyskytovaly v podobě lokálních a různě intenzivních přeháněk, místy i vydatných a doprovázených kroupami a případně i bouřkami. Rozdělení srážek bylo velmi nerovnoměrné. Místy, zejména v Jeseníkách a jejich okolí, byly přehánky téměř každodenní a vydatné. Naopak zejména na jihu oblasti byly srážky lokálně pouze pár milimetrů. Rostliny ale nedostatkem vláhy netrpí, snad jen na Prostějovsku místy jarní ječmeny.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Po příznivých podmínkách v průběhu zimy a jarní regenerace jsou porosty ozimů stále v dobrém zdravotním stavu, v naprosté většině vzrůstově i vývojově vyrovnané. Rovněž jarní ječmeny jsou zdravé, jen lokálně mírně přibržděné ve vývoji nedostatkem živin nebo vláhy v předchozím období. Výskyty houbových chorob i živočišných škůdců jsou až na výjimky slabé.

OBILNINY

Některé obilniny jsou mírně připálené po aplikaci kapalných hnojiv.

PŠENICE OZIMÁ (RF 30–33 BBCH, začátek sloupkování až fáze 3. kolénka)

V okrese Olomouc (Bohuňovice) bylo diagnostikováno poškození listů kombinací účinku aplikace morforegulátoru a mrazu v předchozím období.

Ojedinelý střední výskyt **padlí pšenice (*Blumeria graminis*)** byl zaznamenán v okrese Frýdek-Místek (Hodoňovice).

Pozorování napadení listů se provádí při objevení posledního listu (37 BBCH), na počátku metání (51 BBCH) a v době květu (61 BBCH) na dvaceti rostlinách odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Při prvních dvou pozorováních se z odnoží ve vzorku hodnotí napadení třetího listu shora, při třetím pozorování napadení horních dvou listů. Zaznamená se % napadených odnoží pšenice, při posledním pozorování se hodnotí index napadení pro jednotlivá listová patra.

Ošetří se porosty s více než 60 % napadených odnoží nebo při indexu napadení 40 a více % v době květu (61 BBCH).

Zatím ojedinělý střední výskyt septoriové skvrnitosti pšenice (*Mycosphaerella graminicola*) zaznamenali v okrese Jeseník (Velká Kraš).

Sledování septoriové skvrnitosti pšenice se provádí ve fázích 31–32 BBCH (1. až 2. kolénko), 37 BBCH (objevení posledního listu), 51 BBCH (počátek metání) a 71 BBCH (krátce po odkvětu) na dvaceti rostlinách odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Sleduje se počet napadených listů a při posledním pozorování se určí index napadení pro dvě horní listová patra. **Ošetří se porosty s 12 a více % napadených listů, případně s indexem napadení horních dvou listových pater 40 a více % při posledním pozorování.**

JEČMEN OZIMÝ (RF 31–41 BBCH, fáze 1. kolénka až pochva praporcového listu se prodlužuje)

Výskyty houbových chorob včetně chorob pat stébel jsou hodnoceny jako všeobecně slabé. Střední výskyty spály ječmene (*Rhynchosporium secalis*) byly zjištěny v okresech Frýdek-Místek (Místek) a Jeseník (Velká Kraš).

Pozorování spály ječmene se provádí od vytvoření druhého kolénka do začátku metání (32–51 BBCH) a ve fázi, kdy prvá zrna dosáhla poloviny konečné velikosti (71 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. Ve fázi 32–37 BBCH se hodnotí příznaky napadení na čtvrtém listu shora, ve fázi 39–51 BBCH na třetím listu shora.

Ošetří se porosty, u nichž je ve fázi 32–51 BBCH napadeno 50 a více % listů.

Střední výskyt síťovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*) byl pozorován v okrese Jeseník (Velká Kraš).

Pozorování síťovité skvrnitosti ječmene se provádí na konci odnožování (29 BBCH), při objevení se posledního listu (37 BBCH) a začátkem metání (51 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. Ve fázi 29 BBCH se hodnotí celá rostlina. Ve fázi 29 a 37 BBCH se určí % napadených rostlin (odnoží), začátkem metání se vypočte index napadení horních dvou listových pater.

Za škodlivé se považuje napadení 5 a více % rostlin (odnoží) ve fázích 29 a 37 BBCH nebo při indexu napadení listů 50 a více % ve fázi 51 BBCH.

JEČMEN JARNÍ (RF 14–29 BBCH, fáze 4. listu až 9 a více odnoží viditelných)

Porosty jsou většinou rovnoměrně vzešlé, vzrůstově i vývojově vyrovnané, objevují se první choroby a škůdci.

První výskyt síťovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*) byl pozorován 22.4. v okrese Opava (Dolní Benešov), v okrese Karviná (Dětmarovice) je v současné době výskyt hodnocen jako střední.

Monitoring a indikace ošetření viz ječmen ozimý.

První výskyt vajíček kohoutků (*Oulema spp.*) zaznamenali 24.4. v okrese Jeseník (Javorník-Ves). Výskyty imag jsou i v porostech jarního ječmene v současné době všeobecně slabé.

Pozorování imag se provádí po uplynutí 4 dnů (nemusí být za sebou) s maximální teplotou vyšší než 17 °C, které následují po splnění sumy efektivních teplot SET_{6,0} 110,0 °C denních stupňů DS (orientačně to bývá v období od konce dubna do poloviny května). Kontroluje se 100 smyků v porostech pšenice a ječmene na deseti různých místech rozložených na ploše pozemků (10 míst krát 10 smyků). Pozorování vajíček a larev se provádí po dosažení SET_{6,0} 400,0 °C DS (orientačně u ozimé pšenice ve fázi 32–37 BBCH). Pokud je vylíhlých larev méně než 50 %, pozorování se opakuje po týdnu do doby, než se zjistí 50 % vylíhlých larev. Kontroluje se 10 odnoží za sebou v řádku na 10 různých místech porostu (celkem 100 odnoží) ve vzdálenosti více než 20 m od okraje porostu.

Předpoklad škodlivého výskytu larev je při zjištění více než 70 brouků na 100 smyků. Ošetřuje se v době, kdy poměr vajíček a vylíhlých larev je 1 : 2 nebo vyšší.

Střední zaplevelení penízkiem rolním (*Thlaspi arvense*), merlíky (*Chenopodium spp.*) a heřmánkovitými pleveli (*Tripleurospermum*, *Matricaria*, *Anthemis spp.*) pozorovali v okrese Šumperk (Bohutín).

OLEJNINY

Porosty ozimé řepky jsou většinou vyrovnané, jen místy slabší. Zdravotní stav je velmi dobrý, ale téměř ze všech okresů hlásí praskání stonků důsledkem velmi intenzivního růstu.

ŘEPKA OZIMÁ (RF 59–65 BBCH, první korunní lístky viditelné až plný květ)

První výskyty imag **krytonosce šesulového (*Ceutorhynchus obstrictus*)** byly hlášeny z dalších okresů, a to 22.4. z okresů Jeseník (Javorník-Ves) a Opava (Dolní Benešov) a 24.5. z okresu Bruntál (Úvalno). Zjišťované výskyty jsou slabé.

Výskyt brouků se sleduje na rostlinách dvakrát týdně v období od kvetení řepky (asi 30 % květů na hlavním stonku otevřených) do plného květu (asi 50 % květů na hlavním stonku otevřených, první korunní plátky již opadávají), fáze 63–65 BBCH, a jednou týdně v období dokvétání (velké množství korunních lístků již opadlo) do konce květu, fáze 67–69 BBCH. Kontroluje se vždy namátkově vybraných 25 rostlin na protilehlých okrajích pozemku (celkem 50 rostlin).

Ošetření se provede u porostů, kde je v průměru 1 a více brouků na 1 rostlinu.

V okrese Prostějov (Křenůvky, Němčice nad Hanou, Určice) byly 24.4. zaznamenány první výskyty imag **bejlomorky kapustové (*Dasyneura brassicae*)**.

Výskyt imag se sleduje na rostlinách dvakrát týdně v období od žlutého poupěte do plného květu, fáze 59–65 BBCH, a jednou týdně v období od plného květu do konce květu, fáze 65–69 BBCH. Kontroluje se vždy namátkově vybraných 25 rostlin na protilehlých okrajích pozemku (celkem 50 rostlin).

Ošetření se provede u porostů, kde je pozorováno v průměru 0,25 a více imag bejlomorky kapustové na 1 rostlinu. Ošetření v době, kdy jsou již vylíhlé larvy, je neúčinné.

OKOPANINY

BRAMBOR (RF 09–25 BBCH, pokročilá fáze klíčení až vývoj dalších listů)

První a zatím ojedinělý výskyt imag **mandelinky bramborové (*Leptinotarsa decemlineata*)** byl pozorován 27.4. v okrese Opava (Vršovice), kde byli brouci nalezeni na porostu přibližně 10 cm vysokém.

V období hromadného kladení vajíček se sleduje množství brouků v porostu a za 2–4 týdny (tedy celkem třikrát) množství ohnisek larev. Porost je nutno projít nejméně čtyřikrát na různých místech tak, aby bylo podchyceno průměrné napadení.

Ošetření se provede v době maxima líhnutí larev. Při normálním průběhu počasí to bývá obvykle v době, kdy první vylíhlé larvy dosáhnou třetího instaru. Ošetří se porosty, kde bylo zjištěno 100 a více brouků na 1 ha nebo 140 a více ohnisek larev, přičemž za jedno ohnisko se považuje skupina 35 a více larev.

CUKROVKA (RF 09–15 BBCH, vzcházení až 5 listů vyvinuto)

Líhnutí larev **mšice makové (*Aphis fabae*)** se základy křídel bylo zaznamenáno na brslenech 23.4. v okresech Frýdek-Místek (Staříč) a Olomouc (Litovel). Okřídlené samičky zjistili 24.4. v okrese Karviná (Nový Bohumín) a 27.4. v okrese Opava (Vršovice).

Ošetření se signalizuje u semenáček při zjištění prvních larev mšice makové se základy křídel, u technické cukrovky při ukončení hlavního přeletu, tj. když 95 % okřídlených mšic opustilo brsleny.

CHMEL (RF 21–24 BBA, první až čtvrtý pár vedlejších výhonů viditelný)

Ve chmelnicích se dokončuje řez chmele a probíhá drátkování.

Střední výskyty imag **dřepčíka chmelového (*Psylliodes attenuata*)** byly zaznamenány v okresech Olomouc (Velká Bystřice) i Přerov (Prosenice).

OVOCNÉ DŘEVINY

V intenzivních sadech převládají slabé výskyty škodlivých organismů, silnější výskyty jsou zjišťovány hlavně na neošetřovaných stromech v silničních stromořadích, extenzivních sadech a na rozptýlené zeleni. Na Prostějovsku byla místy zaznamenána mrazová poškození, rozsah však zatím není možné posoudit. Housenky bekyně zlatořitné opustily hnízda a začínají žít. Objevují se první motýli sledovaných druhů ve feromonových lapácích.

Jádroviny

JABLOŇ (RF 61–67 BBCH, počátek kvetení až vadnutí květů)

Střední výskyty padlí jabloně (*Podosphaera leucotricha*) byly pozorovány v okresech Jeseník (Javorník-Město) a Olomouc (Vilémov u Litovle).

Ošetření se signalizuje v období sekundárního šíření choroby ve fázi 55 BBCH (zelené poupě) a opakuje se podle potřeby (infekční tlak, intenzita růstu, použitý přípravek) přibližně až do fáze 76 BBCH (plody velikosti vlašského ořechu).

Střední výskyt vlnatky krvavé (*Eriosoma lanigerum*) na kmenech jabloní byl zaznamenán v okrese Olomouc (Vilémov u Litovle).

V období opadu plodů po odkvětu (fáze 71 BBCH – orientačně počátek až polovina června) se za škodlivý považuje výskyt kolonií vlnatky krvavé na 5 a více % kmenů.

První výskyt samců podkopníčka spirálového (*Leucoptera malifoliella*) byl zachycen 23.4. ve feromonovém lapáku v okrese Olomouc (Vilémov u Litovle).

Pozorování ve feromonových lapácích se provádí jednou týdně od 15. dubna do 15. září.

Škodlivý výskyt může nastat při náletu průměrně 3 a více samců na jeden feromonový lapák za jeden den. Letová vlna signalizuje pouze termín ošetření, pro indikaci ochrany je od druhé generace rozhodující počet min, který by neměl překročit 2 miny na list.

Silné výskyty housenek bekyně zlatořitné (*Euproctis chrysorrhoea*) byly zaznamenány v jabloňových alejích v okresech Olomouc (Svéšedlice, Velká Bystřice) a Opava (Kamenec, Štěplovec).

Za škodlivý se považuje výskyt 4 a více housenek v průměru na jeden letorost.

HRUŠEŇ

Silný výskyt housenek bekyně zlatořitné (*Euproctis chrysorrhoea*) byl pozorován na hrušňové aleji v okrese Prostějov mezi obcemi Pivín a Výšovice.

Za škodlivý se považuje výskyt 4 a více housenek v průměru na jeden letorost.

Peckoviny

SLIVONĚ (RF 65–69 BBCH, plný květ až konec květu)

První výskyt imag pílatek švestkové (*Hoplocampa minuta*) zachytili 20.4. na lepových deskách v okrese Šumperk (Mohelnice). Výskyty jsou většinou slabé, pouze z okresu Olomouc (Vilémov u Litovle) hlásí střední výskyt.

Imaga pílatek se sledují dvakrát týdně od začátku kvetení, fáze 61 BBCH, a po zjištění prvních imag denně do konce kvetení, fáze 67 BBCH, na 3 bílých lepových deskách. Výskyt vajíček se sleduje jednorázově na konci kvetení, fáze 67 BBCH, ve 100 nejvyvinutějších středových květech ze 100 květních růžic.

Optimální termín ochrany je při začátku líhnutí housenic, tj. při zjištění vajíček se dvěma červenými skvrnkami. Ošetří se sady, které v průměru vykazují napadení květů 5 a více %.

Ve feromonových lapácích na obaleče švestkového (*Cydia funebrana*) a obaleče východního (*Cydia molesta*) zachytili 22.4. v okrese Nový Jičín (Příbor, Štramberk) a 23.4. v okrese Olomouc (Vilémov u Litovle) první samce. Determinace zachycených motýlů nebyla laboratorně ověřena.

Přílet samců se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ochrana proti současné, tj. první generaci obaleče švestkového, která působí propad plodů, není obvykle účelná. Pouze v letech s nízkou nasadou plodů a velmi vysokou populační hustotou obaleče švestkového je vhodné ji provést, a to po zjištění první výrazné letové vlny. Ošetření se signalizuje v období letu imag letní generace, a to v první třetině letové křivky této generace. Ochranný zásah je vhodné směřovat proti právě se líhnoucím housenkám, tj. asi týden po vrcholu letové vlny. U raných a poloraných odrůd většinou stačí jedno ošetření. U pozdních odrůd, pokud nadále trvají vysoké přílety samců do feromonových lapáků, se provede druhé ošetření, a to přibližně 10 dnů po prvním.

Za oblastní odbor Opava zpracoval: Ing. Jan Sitek